

Наставно-научном већу
Универзитета у Београду – Филозофског факултета

Изабрани у Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације „Политике заговарања законског признања и друштвеног прихватања истополних породица у Србији“ кандидаткиње Слободанке Декић на XXI редовној седници Наставно-научног већа Филозофског факултета, одржаној 19. септембра 2024. године, подносимо Већу и надлежним телима Универзитета у Београду следећи извештај.

Реферат о завршеној докторској дисертацији

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Слободанка Декић је рођена 1977. године у Скопљу, Северна Македонија. Основну и средњу школу је завршила у Београду. Дипломирала је на Одељењу за етнологију и антропологију Филозофског факултета Универзитета у Београду 2005. године. Магистрирала је на заједничком програму „Демократија и људска права у Југоисточној Европи“ на ЕРМИ, Универзитета у Сарајеву и Универзитета у Болоњи. 2018. године Декић уписује докторске студије на Одељењу за социологију Филозофског факултета Универзитета у Београду. Током докторских студија, у периоду између 2021. и 2024. године, била је ангажована у настави на Одељењу за социологију Филозофског факултета Универзитета у Београду на курсу Род и култура у оквиру студијског програма ОАС Социологија.

Током своје професионалне каријере Декић је обављала више различитих послова, међу којима се издвајају:

2008–2018 *Виши координатор* пројекта у *Фондацији Медиацентар Сарајево*. На овој позицији, Декић је учествовала у: (а) развијању и координирала бројне образовне програме за новинаре и студенте новинарства (међу којима се истичу они о медијској конвергенцији, медијској етици, извештавању о људским правима и питањима мањина, мировном новинарству); (б) организовала и спроводила обуке, радионице, јавне дебате; (ц) спроводила истраживања и анализе медија - о поштовању људских права у медијском извештавању, говору мржње у медијима, дискриминацији у медијском извештавању; (д) била је координаторка четворогодишњег пројекта: „Једнакост за све: Коалиција цивилног друштва против дискриминације“ у Босни и Херцеговини, уз подршку USAID-а и Фондације Отворено друштво.

2018–2022 *Млађа истраживачица* (Early Stage Researcher, скраћено ESR) на пројекту „*FATIGUE – Delayed Transformational Fatigue in Central & Eastern Europe: Responding to the Rise of Illiberalism/Populism*“. Њено истраживање у оквиру овог пројекта било је фокусирано на сукоб између анти-родних политика и покрета на постјугословенском простору, и њихов утицај на ЛГБТ породичну политику. У оквиру пројекта Декић је обавила и стручну праксу у организацији Amnesty International у Будимпешти,

Мађарска, током које је учествовала у раду на кампањи о разноликости породица и инклузивној породичној политици ове организације.

2022–2024 *Истраживачица и координаторка у Центру за јавну историју*. На овој позицији Декић је обављала послове: координације имплементације пројеката, управљала организационим тимом, спроводила истраживања о политици сећања у локалним заједницама у Србији.

2024-данас *Виша истраживачица у ИПСОС Стратешки маркетинг*, одсек за Истраживање друштвеног и јавног мњења. На овој позицији Декић је задужена за спровођење квалитативних и квантитативних истраживања, укључујући развој методологије истраживања, прикупљање и анализу података, као и аналитичку интерпретацију резултата истраживања.

У току досадашњег научно-истраживачког рада Слободанка Декић је објавила 3 ауторска рецензирана рада у научним часописима, 2 ауторска и 1 коауторски рецензирани рад у тематским зборницима, као и 3 ауторске и 1 коауторска стручна публикација. Поред тога Декић је учествовала и на неколико научних конференција националног и међународног карактера.

Слободанка Декић је до сада објавила:

(а) три рада у научним часописима:

- 1) Dekic Slobodanka, 2003. „Sex, Slavery and Politics- presentation of the problem of trafficking in women in printed media in Serbia“. Objavljeno u: *Migration, Labor and Exploitation, Trafficking in Women and Girls*, Canadian Women Studies/Les Cahiers de la femme, Volume 22, No 3-4. Published by York University Publication. Str. 192-196.
- 2) Декић Слободанка, 2019. „Сурогат мајчинство у неолибералној Србији: да ли Афроамериканка може да роди дете из Србије?“ Објављено у: *GENERO*, број 23. ISSN: 1451-2203 (Print) ISSN: 2620-181X (Online). Издавач: Центар за студије рода и политике, Факултет политичких наука у Београду, Универзитет у Београду. Суиздавач: Центар за женске студије, Београд. Str. 127-149
- 3) Dekić Slobodanka, 2020. „'Unpacking' the Educational Packages: Anti-gender Discourses in Serbia“. Objavljeno u: *Limes Plus*, No.2. UDK: 37.091.3::613.88/.89 316.64:316.367(497.11), Original Scientific Article, doi: 10.5281/zenodo.4621637. Str. 129-155

(б) три рада у тематским зборницима:

- 4) Dekić Slobodanka, 2022. „Pregovaranje o porodici: Porodična politika i LGBTIQ organizacije u Srbiji“. Objavljeno u: *Savremeni populizam i njegove političke posledice. Diskursi i prakse u Centralnoj i Jugoistočnoj Evropi* Urednici: Haris Dajč, Isidora Jarić, Ljiljana Dobrovšak. Bibliotheca Studies Knjiga 44. Institut društvenih

nauka Ivo Pilar, Zagreb, Republika Hrvatska. Str. 231-261. Dostupno na: <https://shorturl.at/XOYIF>

- 5) Dekić Slobodanka, Zulić Selma i Somun Lejla, 2017. „Kultura sećanja u lokalnoj zajednici Velika Kladuša“. Objavljeno u: *Kultura sećanja u lokalnim zajednicama u BiH*, ur. Tamara Smidling i Nejra Nuna Cengiđ, Fondacija Mirovna akademija. Str. 7-42. Dostupno na: <https://shorturl.at/NjPjJ>
- 6) Dekić Slobodanka (2010). „Queer online – queer zajednica na Internetu i aktivizam u Hrvatskoj, Srbiji i BiH“. Objavljeno u: *Na marginama: manjine i mediji u Jugoistočnoj Evropi*. Urednici: Tarik Jusić i Edin Hodžić. Izdavač: Mediacentar Sarajevo. Str. 225-260. Dostupno na: <https://shorturl.at/pUk2q>

(ц) четири стручне публикације:

- 7) Dekić Slobodanka, 2017. *Kao da sam u zoološkom vrtu: nasilje nad LGBTI učenicima i učenicama u srednjim školama u BiH*. Izdavač: Sarajevski otvoreni centar, Sarajevo. Dostupno na: <https://shorturl.at/QzeVT>
- 8) Dekić, Slobodanka, 2017. *Priručnik za izveštavanje o rodno zasnovanom nasilju*. UN Women BH. Izdavač: UN Women BH. Dostupno na: <https://shorturl.at/XWm7d>
- 9) Dekić Slobodanka i Hodžić Sanela, 2016. *Različitosti u medijima. Priručnik za obrazovni program*. Izdavač: Mediacentar Sarajevo. Dostupno na: <https://shorturl.at/NXnGE>
- 10) Dekić Slobodanka, 2003. *Trgovina ženama – Priručnik za novinare*. Izdavač: NVO ASTRA, Beograd, Republika Srbija.

Докторска дисертација „Политике заговарања законског признања и друштвеног прихватања истополних породица у Србији, чија је израда одобрена одлуком Универзитета у Београду од 30.11.2021. године, има 145 страна од чега 122 стране основног текста. Библиографија садржи 172 јединица литературе на српском и енглеском језику. Текст дисертације организован је у пет делова – увод, теоријски оквир, методолошки оквир, резултати анализе и закључак, при чему су сви делови са изузетком закључка подељени на већи број потпоглавља.

2. Предмет и циљ дисертације

У докторској дисертацији кандидаткиња се бави политикама заговарања законског признања и друштвеног прихватања истополних породица у Србији. У фокусу њеног интересовања су, с једне стране, локалне ЛГБТ невладине организације које на овом питању активно раде од 2009. године, као и саме „истополне породице“ схваћене као облик породице који укључује две особе истог пола које живе у заједничком домаћинству, са или без деце, а са друге стране конзервативни наративи заговорника „анти-родних“ политика у Србији.

Предмет истраживања тезе су политике заговарања, као наративне и политичке праксе, које артикулишу локалне ЛГБТ организације и они који унутар својих индивидуалних биографија утемељују ово лично и друштвено искуство живота унутар

„истополних породица“. Циљ истраживања је анализа начина на који се индивидуална искуства оних који живе ове породичне форме, које већ чине део породичне реалности унутар друштва Србије, артикулишу кроз с једне стране политике заговарања локалних ЛГБТ организација, а са друге стране кроз однос према конзервативним „анти-родним“ наративима и актуелним политикама породице у Србији.

Политике заговарања се унутар тезе теоријски образлажу кроз своја три важна аспекта. Први аспект односи се на дијалог о легализацији истополних породица који се води унутар саме ЛГБТ заједнице и ЛГБТ активистичке сцене, а који се у тексту тезе сагледава кроз историјски преглед овог питања у Сједињеним Америчким Државама, те критикама заговарања легализације од стране једног дела ЛГБТ активистичке и академске заједнице. Други аспект политика заговарања односи се на модел истополних породица које политике заговарања креирају и артикулишу, и које се посматрају у контексту измењених породичних реалности и законских оквира који се односе на породицу и породични живот у Србији. У том смислу, посебна пажња се придаје питању на који начин политике заговарања истополних породица доводе у везу њихову позицију са социјално-економским аспектима породичног живота, који су у великој мери нарушени под утицајем неолибералних политика и транзиције. Трећи аспект политика заговарања односи се на њихову позицију у односу на актуелне „анти-родне“, односно конзервативне политике у Србији (и Европи), и њихов наратив о потреби очувања „традиционалне“ породице.

У складу са тако постављеном темом и приступом, кандидаткиња у тези разматра следећа истраживачка питања: (а) Какав модел истополне породице истраживане заговарачке политике нуде, те у коликој мери исти одговара потребама чланова ЛГБТ заједнице? (б) На који начин политике заговарања кореспондирају са актуелним државним политикама породице (посебно онима из домена социјално-економских права и заштите, те популационим политикама)? (ц) Шта су кључне тачке „анти-родно“, односно конзервативног наратива о породици, и постоје ли тачке преклапања, односно места сукоба са ЛГБТ политикама заговарања истополних породица? (д) Да ли и на који начин конзервативни наративи о породици и ЛГБТ политике заговарања истополних породица утичу на породичне политике у Србији?

3. Опис садржаја (структуре по поглављима) дисертације

У уводном поглављу тезе Декић одређује предмет и циљ рада, дефинише кључне појмове (пре свега појам истополних породица) и износи хипотезе од којих се у истраживању полази. У другом поглављу образлаже теоријски оквир, са посебним освртом на: породичне политике у Србији од 2000 – 2021.; „анти-родне“ конзервативне наративе о породици у Европи и Србији; те политике локалних ЛГБТ организација, и историјски преглед њихових активности у вези са законским признавањем и друштвеним прихватањем истополних породица. У трећем поглављу описан је метод и узорак истраживања. У четвртном поглављу су представљени резултати анализе, који се односе на компаративну анализу потреба истополних породица и постојећих оквира политика заговарања њиховог законског признавања. У том смислу Декић разматра начине на које се политике заговарања формулишу, у чије име, које су кључне тачке

сукоба и преклапања са конзервативним, „анти-родним“ политикама; на који начин политике заговарања кореспондирају са актуелним политикама породице у Србији.

У закључном поглављу Декић сумира налазе истраживања уз акцентовање њихових теоријских, аналитичких и практичних импликација. На крају рада је приложен списак коришћене литературе и попис примарних извора.

4. Основне хипотезе од којих се полази у истраживању

Сходно постављеном циљу и истраживачким питањима, у раду су формулисане четири хипотезе од којих истраживање полази.

Прва хипотеза указује на то да су истополне породице, без обзира на њихов законски статус, те генералну неприхваћеност у друштву (вид. Радоман, 2018), део породичне реалности у Србији.

Друга хипотеза указује на то да се савремене политике заговарања истополних породица морају посматрати у контексту сукоба између „прогресивних“ снага, односно политика „нове левице“ и конзервативних, односно „анти-родних“ политика.

Трећа хипотеза полази од тога да су истополне породице у Србији представљене првенствено кроз парадигму једнакости и људских права, те да као такве не представљају алтернативу моделу модерне буржоаске породице.

Четврта хипотеза полази од претпоставке да политике заговарања истополних породица не доприносе мењању постојећих породичних политика у Србији, ка отворенијим, инклузивнијим, и у социјално-економском смислу праведнијим породичним политикама.

5. Методе примењене у истраживању

У овом истраживању коришћено је неколико различитих метода прикупљања и анализе релевантне грађе. У том смислу реч је о мулти-метод квалитативном истраживању, које за прикупљање емпиријске грађе користи: (а) деск анализу (за прикупљање различитих законских и подзаконских аката, као и релевантних медијских садржаја), (б) експертске интервјуе (са активистима ЛГБТ организација) и (ц) продубљене полуструктурисане интервјуе са селектованим испитаницима, који живе у различитим формама истополних породица.

Прикупљене податке кандидаткиња анализира путем анализе дискурса, која омогућава увид у различита значења и интерпретације друштвених феномена (Jorgensen i Philips, 2002:25), али и отвара могућност за сагледавање процеса преговарања између два различита (делом супротстављена) наратива о породици, као и њихове борбе за хегемонију између два различита (политичка и идеолошка) дискурса. У овој борби, како наводи Јансен (2005), оба дискурса о породици теже да се наметну „као нешто здраворазумско, нешто што ће важити као опште поимање ствари“ (Jansen, 2005:49). Пратећи ову логику кандидаткиња у анализи процес заговарања посматра као својеврсно преговарање различитих друштвених група/актера о редефинисању концепта породице у савременом друштву Србије.

6. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Докторска дисертације Слободанке Декић обрађује тему која је и теоријски и друштвено значајна за тренутак у коме живимо. Упркос популарности ове теме у медијском и јавном простору, истополне породице остају недовољно истражен феномен у друштву Србије када је реч о научно-истраживачким радовима, посебно у социологији. Постојећа литература (Антонић, 2014; Радоман 2018) остаје у оквирима полемичког оквира прихватања/неприхватања истополних породица, чиме се у значајној мери сазнање о овом феномену ограничава у односу на шири друштвени и политички контекст. Овај рад искорачује из те матрице јер инсистира на посматрању истополних породица и политика њиховог заговарања у односу на актуелне политике породице у Србији, чиме се и оне саме сагледавају на један другачији, инклузивнији начин, а тежиште истраживања помера са проблема (не)прихватања и (не)видљивости ових породица ка промишљању о усклађивању државних политика о породици са потребама реалних грађана и њихових истополних породица.

7. Закључак

Комисија закључује да је реч о оригиналном и самосталном научном делу, које испуњава све формалне и садржинске критеријуме постављене одговарајућим актима Филозофског факултета и Универзитета у Београду, те представља значајан допринос социологији, преваходно социологији рода. На основу свега реченог, Комисија даје позитивну оцену докторске дисертације Слободанке Декић „Политике заговарања законског признања и друштвеног прихватања истополних породица у Србији“ и констатује да су се стекли сви услови за њену усмену одбрану.

У Београду, 20.12.2024.

Чланице Комисије:

Проф. др Мирјана Бобић, редовна професорка
Универзитет у Београду – Филозофски факултет

Проф. др Бранка Галић, редовна професорка
Свеучилиште у Загребу – Филозофски факултет

Проф. др Илдико Ердеи, редовна професорка
Универзитет у Београду – Филозофски факултет

